

1. *Cochlearia tatrae* B o r b á s

Lyžičník tatranský

Ic.: Tab. 56, fig. 3, p. 545

Cochlearia tatrae B o r b á s Pallas Nagy Lexikona 10: 28, 1875.Syn.: *Cochlearia pyrenaica* * *tatrae* (B o r b á s) J á v. 1924 - *C. pyrenaica* var. *tatrae* (B o r b á s) K u l c z. 1927 - *Cochlearia officinalis* subsp. *tatrae* (B o r b á s) D o m i n 1937.

Trváca bylina, s krátkym viachlavým podzemkom. Byl v čase dokvitania a tvorby plodov (5-)7,5-15(-20) cm vysoká. Prízemné listy v ružici, stopkaté; stopky (2-)3-6(-10) cm dlhé; čepele okrúhlasto obličkovité až srdcovité, celistvé, na báze srdcovité alebo vykrojené, (6-)8,5-15,5(-24)×(10-)12-17(-22) mm veľké; dolné byľové listy podobné prízemným; stredné byľové listy krátko stopkaté; čepele vajcovité až vajcovito kopijovité, na báze srdcovité alebo klinovité; horné byľové listy sediace, na báze srdcovito alebo šípovito poloobjímavé, na okraji zúbkaté. Strapce na začiatku kvitnutia stiahnuté, s postupujúcim odkvitáním a začínajúcou tvorbou plodov mierne predĺžené. Kališné lístky konkávne, vajcovito kopijovité až vajcovité, 2-4×2-3 mm veľké, zelené so svetlým blanitým okrajom. Korunné lupienky široko elipsovité až obrátene vajcovité, s krátkym nechťkom, 5-7×2-4 mm veľké, smotanovobiele až krémovožlté. Peľnice žlté; peľové zrnká elipsoidné, (27-)28-31(-34)×(20-)22-24(-27) μm veľké. Súplodie v čase zrelosti prevažnej väčšiny plodov (2,5-)3-6(-10) cm dlhé. Šešulky v obryse elipsovité alebo vajcovité až obrátene vajcovité, smerom k obidvom koncom postupne zúžené, (4-)4,5-6,3(-7)×(3-)3,3-4,4(-6) mm veľké. Stopky plodov od vretena súplodia šikmo (v ostrom uhle 45-60°), zriedkavo kolmo odstávajúce, (1-)1,1-1,4(-1,6)-krát dlhšie ako šešulky. Semená sploštené, široko elipsoidné, (1,7-)1,8-2,1(-2,2)×(1,3-)1,4-1,6(-1,7) mm veľké, hnedé, bradavičnaté.

C h r o m o z ó m y: 2n = 42, okr. 23b, Velická dolina (U h r í k o v á i n M á j o v s k ý et al. Acta Fac. Rerum Nat. Univ. Comen., Bot. 18: 51, 1970).

N o m e n k l a t o r i c k á p o z n á m k a. Z a p a ľ o w i c z (1912) okrem opisu nových foriem uvádza tiež podrobný latinský opis druhu *C. tatrae*, ako aj diagnózu oproti príbuzným druhom *C. pyrenaica*, *C. excelsa* a *C. officinalis*, čím spresnil pôvodný Borbášov veľmi stručný opis v maďarskom jazyku (sám ho chápe ako emendáciu).

V a r i a b i l i t a. Druh variabilný najmä pokiaľ ide o výšku a rozkonárenosť byle, veľkosť listov a plodov. Na základe niektorých drobných morfológických odlišností boli opísané viaceré formy (Z a p a ľ o w i c z l. c.): f. *brevis* Z a p a ľ. (nízke rastliny nepresahujúce 6 cm), f. *elatio* Z a p a ľ. (robustnejšie rastliny dosahujúce výšku okolo 20 cm) a f. *ramosissima* Z a p a ľ. (rastliny už od bázy rozkonárené). S najväčšou pravdepodobnosťou ide však iba o ekomorfózy spôsobené rozdielnymi stanovištnými podmienkami.

B i o l ó g i a, e k o l ó g i a, f y t o c e n o l ó g i a. Hemikryptofyt. Kvitnutie júl-september. Entomogamná rastlina. Druh viazaný na spoločenstvá vlh-